

5. Романченко А. А. Авиационная терминология современного персидского языка / А. А. Романченко // Сходознавство. – 2005. – № 31–32. – С. 55–67.
6. Рубинчик Ю. А. Грамматика современного персидского литературного языка / Ю. А. Рубинчик. – М. : Изд. группа «Восточная литература» РАН, 2001. – 600 с.

REFERENCES

1. Akulshyna, N. T. (2016). Leksyko-semantycznyj sposib slovotvorennya vijskovoyi terminologiyi (na prykladi perskoyi, ukrayinskoyi ta anglijskoyi mov). Kirovograd: Naukovi zapysky. Volodymyr Vinnychenko Ukrainian State Pedagogical University.
2. Akulshyna, N. T. (2011). Osnovy vijskovogo perekladu (perska mova): pidruchnyk. Kyiv: Logos.
3. Ivanov, V. B. (2004). Uchebnik persidskogo yazyka [Chast II. Dlya studentov 2-go kursa vostokovednykh fakultetov vysshikh uchebnykh zavedeniy]. Moscow: Filomatis.
4. Peysikov, L. S. (1975). Leksikologiya sovremennogo persidskogo yazyka. Moscow: Izd-vo Moskovskogo un-ta.
5. Romanchenko, A. (2005). Aviatsionnaya terminologiya sovremennogo persidskogo yazyka. Skhodoznastvo.
6. Rubinchik, Yu. A. (2001). Grammatika sovremennogo persidskogo literaturnogo yazyka. Moscow: Izd. gruppa «Vostochnaya literatura».

УДК : 81'276.1

DOI:<https://doi.org/10.31861/gph2020.823.9-15>

**Басараба І.
(Хмельницький)**

ФРАЗЕОЛОГІЯ ТА ФРАЗЕОЛОГІЗМ У СКОПУСІ ЛІНГВІСТИЧНИХ СТУДІЙ

У статті розглядаються основні підходи до трактування понять «фразеологія» та «фразеологізм». Аналізуються основні особливості, що відрізняють фразеологічні одиниці від слів та визначено поняття фразеологізму. З'ясовано роль фразеологізмів у мові. Визначено основні ознаки фразеологічних зворотів. Охарактеризовано основні критерії виділення фразеологізмів та фразеологічних одиниць.

Ключові слова: фразеологізм, фразеологія, ідіома, теорія еквівалентності, стійкість.

В статье рассматриваются основные подходы к интерпретации понятий «фразеология» и «фразеологизм». Анализируются основные особенности, что отличают фразеологические единицы от слов и определено понятие фразеологизма. Выяснено роль фразеологизмов в языке. Определено основные признаки фразеологических оборотов. Охарактеризовано основные критерии определения фразеологизмов и фразеологических единиц.

Ключевые слова: фразеологизм, фразеология, идиома, теория эквивалентности, стойкость.

The article deals with the basic approaches to the interpretation of terms «phraseology», «phraseologism». It is analysed main peculiarities, that differ phraseological units from the words and the concept of phraseology is defined. The role of phraseologisms in the language has been clarified. The main features of phraseological locution has been determined. The basic criteria of selection of phraseologisms are characterized.

The author considers phraseological units as a set of partially-phrase units, phrasal verbs, stable wordcombinations and free wordcombinations. In its turn stable wordcombinations can be divided onto the phrases with no motivation– a group of words whose meaning can not be deduced by the meaning of the constituent lexemes and partial. The author considers that the words with a lack of motivation are characterized by a historical stage of development).

The approaches presented by the author allows to assume that phraseology is the science of phraseological units whose task is to study the phraseological foundation and its specific language. In the article the author examines the importance of phraseologisms as special units of language and reveals patterns of their formation and functioning them in the language.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Кожна мова світу унікальна та неповторна. Але у зв'язку з певними традиціями, взаємозв'язками з іншими мовами, мови мають дещо спільне, те, що допомагає їх порівнювати, шукати аналогії та відповідності. Саме фразеологія є тим універсальним засобом, що може поєднувати людей різних країн, оскільки у світі не існує жодної мови, яка б не була збагачена фразеологізмами. Фразеологія як наука представляє лінгвістичний феномен, що допомагає робити мову виразнішою, яскравішою та емоційнішою. Сталі словосполучення займають особливе місце в словниковому запасі кожної мови, в тому числі англійської. Вони слугують способом відображення предметів та явищ навколишньої дійсності та її властивостей. У сучасному світі знання іноземної мови є невід'ємною складовою професійної діяльності фахівців у будь-якій галузі економіки, культури, науки чи військової справи. Розширення кола повноважень офіцерів та об'єм завдань, які ставляться перед ними у сфері національної безпеки та партнерських зв'язків представниками іноземних держав передбачають спілкування та комунікацію іноземною мовою. Знання іноземної мови та вміння її використання – це обов'язкова вимога до професіоналізму будь-якого сучасного фахівця. Для досягнення позитивних результатів у спілкуванні необхідно правильно застосовувати стійкі словосполучення, які емоційно забарвлюють мову та сприяють кращій комунікації. Тому важливим питанням є виділення та аналіз походження і змісту понять «фразеологія» та «фразеологізм».

Аналіз останніх досліджень. Безумовно дослідженням зазначених питань займалось чимало учених, як вітчизняних, так і зарубіжних. Серед них М. Алефіренко, Н. Амосова, В. Верба, О. Кунін, В. Уженко, М. Шанський, S. Jaki, Michael McCarthy, Felicity O'Dell, A. Naciscione, S. Wulff та інші.

Однак, проведений аналіз наукових напрацювань засвідчив, що існують певні відмінності у підходах до розуміння предмету вивчення фразеології та змісту понять «фразеологізми», «фразеологічні звороти», «ідіоми», «фразеологічні одиниці». Тому необхідним є узагальнення та систематизація існуючих підходів, що дозволить чітко визначити завдання фразеології та сутність понять «фразеологічні одиниці», тобто дефініції, які будемо використовувати у нашому подальшому науковому пошуку, а саме для дослідження фразеологічних одиниць та ідіом, які використовуються під час професійної діяльності офіцерів Державної прикордонної служби України, тобто під час спілкування англійською мовою професійного спрямування. Метою статті є виявлення змісту понять «фразеологія» та «фразеологізм» та встановлення основних їх характеристик.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фразеологізми виникли декілька століть тому. Досить спірним залишається питання про те, коли ж зародилась фразеологія як наука. Зупинимось спочатку на аналізі підходів щодо її змісту. Фразеологія як окрема лінгвістична наука виникла лише у XX ст., завдяки ідеям французького лінгвіста Ш. Баллі, адже саме він вперше запропонував термін «фразеологізм». Одні вчені вважають, що саме Ш. Баллі був основоположником фразеології. У своїх працях з французької лінгвістики він проводить опис правил сполучення слів, а саму фразеологію вважає розділом лексикології. Проте питання більш ґрунтовного вивчення походження фразеологізмів та становлення фразеології почало підніматись у літературі лише в 20-40 рр. XX століття такими науковцями, як С. Абакумов, Л. Булаховський, Б. Ларін, Є. Поліванов. Проте, як окрема лінгвістична дисципліна, фразеологія оформилася лише у 40-х роках. На думку низки науковців, саме дослідник В. Виноградов став «батьком фразеології», оскільки він уперше визначив зміст основних понять фразеології та її завдань. Напрацювання В. Виноградова сприяли створенню багатьох робіт з фразеології різних мов. У розвиток фразеології як науки вагомий внесок було зроблено як українськими (В. Верба, М. Алефіренко, В. Уженко), так і російськими (О. Кунін, Н. Амосова, М. Шанський) вченими.

Досьогодні не існує єдиного загальноприйнятого визначення «фразеології». Зокрема О. Кунін вважає, що: «Фразеологія – це наука про фразеологічні одиниці, тобто про стійкі сполучення слів з ускладненою семантикою». Українські тлумачні словники подають тлумачення фразеології, як «розділ мовознавства, що вивчає усталені звороти мови, фразеологізми» [8, с. 145]. Сучасні дослідники розглядають поняття «фразеології» у широкому і вузькому значенні. Вузьке розуміння склалось у зв'язку з тим, що фразеологізми включались до тлумачних словників в одному ряду з лексичними одиницями. Автори словників включають у свої роботи фразеологічні одиниці, що були еквівалентними до слова, проте не розглядають стійкі вирази. Дослідники В. Телія, Н. Амосова, Б. Ларін, прибічники вузького значення фразеології, виносять крилаті

вислови за межі розуміння фразеології. Вони вважають, що ці мовні одиниці виконують переважно комунікативну функцію. Образність вважається категоріальною властивістю вузького розуміння фразеології.

На противагу такого підходу, дослідник О. Кунін вважає, що фразеологізм не ототожнюється з поняттям «слова». У своїх дослідженнях він наводить ряд відмінностей між словами та фразеологічними одиницями. Лінгвіст вважає, що слова утворюються за певними словотворчими моделями, а фразеологізми за моделями словосполучень, що є вільними і являються певними сполуками слів. Проте фразеологічні одиниці та слова мають декілька спільних якостей, зокрема, вони мають однакові стилістичні та синтаксичні функції, їм притаманні однозначність та багатозначність, а також вони мають антоніми та синоніми. Такий погляд підтримували такі науковці як В. Архангельський, В. Виноградов. Саме широке розуміння фразеології дозволило вкласти у це поняття вивчення мовних одиниць з античної літератури, міфології, художньої літератури, Біблії та ін.), а також утворень, які утримуються в пам'яті (від ідіом, що є еквівалентними словам, до крилатих виразів та прислів'їв; без врахування троп).

Отже, науковці, прихильники вузького розуміння фразеології, вважають, що до фразеологізмів належать одиниці з цілісним узагальнено-метафоричним значенням, а дослідники широкого розуміння вважають, що фразеологізми – це поєднання слів, об'єднаних одним цілісним поняттям. Безумовно, і перші, і другі мають наводити аргументи для підтвердження своєї теорії, але, на нашу думку, вузьке бачення збіднює фразеологію, не охоплює увесь спектр характеристик та особливостей цієї лінгвістичної категорії. Тому під час подальших наукових розвідок будемо дотримуватись широкого значення розуміння фразеології загалом, та фразеології англійської мови зокрема.

З метою кристалізації власного розуміння змісту поняття «фразеологія» та завдань фразеології, як окремої наукової галузі мови було проведено аналіз існуючих трактувань науковцями цієї лінгвістичної категорії. Згідно Оксфордського словника: «Фразеологія – вибір слів, формулювання» [17, с. 13].

Багато вчених [2, 3, 5, 9] займались дослідженням змісту поняття «фразеологія» та завдань фразеології. Одні учені розглядають фразеологію розділом стилістики, інші – розділом мовознавства, треті – розділом лінгвістики, а деякі – проміжною областю між лексикою і граматикою. На нашу думку, найбільш вдалим і зручним для вирішення поставлених у дослідженні завдань є підхід, який розглядає фразеологію розділом лексикології, що вивчає фразеологізми, це наука про фразеологічні одиниці, які відрізняються від інших мовних одиниць за тільки їм властивими ознаками. Завданням фразеології є вивчення фразеологічного фонду та специфіки його використання у мові.

Варто зазначити, що фразеологія займається розробкою методів вивчення фразеологічних одиниць, принципів їх виділення, класифікації та фразеографії – опису в словниках. Ця наука вивчає первинні, вихідні форми та значення фразеологізмів, визначення їх джерел походження за усіма доступними пам'ятками; намагається виявити сфери вживання фразеологізмів в різні епохи існування мови, а також встановити об'єми фразеологічного складу та його систему впорядкованості в ту чи іншу історичну епоху розвитку мови.

Здійснений аналіз засвідчив, що фразеологія займається вивченням фразеологізмів як мовних одиниць, але її завдання як науки далеке від однозначної відповіді. Зазвичай фразеологічний рівень вважається в мові проміжним, адже він є між лексико-семантичним та синтаксичним рівнями. Фразеологія має неоднозначний статус, адже питання ототожнення фразеологічних одиниць і слова залишається відкритим. Дослідники Ш. Баллі, О. Смирницький, В. Виноградов взагалі не вважали фразеологію окремою дисципліною, а О. Кунін, М. Алефіренко, навпаки, виділяють її в окремий, специфічний рівень мови.

На думку відомих лінгвістів, фразеологізми – це готові мовні одиниці, які виникають в уяві та викликаються з пам'яті в процесі спілкування. Фразеологічні одиниці мають низку якостей, завдяки яким вони вважаються самостійними одиницями мови. До них можна віднести крилаті вирази, фразові дієслова, ідіоми, приказки та прислів'я. Деякі дослідники мови зосереджують свою увагу на здатності фразеологізмів передавати емоційне забарвлення та експресивності. В цьому контексті В. Мокієнко зазначає, що яскравою характерною ознакою фразеологізмів є «здатність до створення чуттєвих образів предметів та явищ» [9, с.65]. Отже характерними ознаками фразеологічних одиниць є стилістичне та емоційне забарвлення, а також образність.

Проаналізувавши різні погляди лінгвістів можна зробити висновки, що фразеологічні звороти мають наступні ознаки, які визнаються більшістю вчених, а саме: стійкість складу та структури фразеологізмів; образність; цілісність семантики; здатність до відтворення фразеологізмів в мові.

До нещодавна багато лінгвістів притримувались думки про те, що слова є еквівалентами фразеологічних одиниць. Вперше таке припущення було зроблене швейцарським дослідником Ш. Баллі, який зазначав, що найхарактернішою та найзагальнішою ознакою фразеологічних одиниць, «яка замінює собою всі інші, - це можливість або неможливість поставити замість даного звороту одне просте слово» [5, с. 167]. Отже, фразеологічними одиницями прийнято вважати стійкі формування, які функціонують в системі мови у формі одного слова, оскільки в його основу закладене єдине семантичне значення. Проведений аналіз дозволяє нам стверджувати, що фразеологічна одиниця має характерні ознаки, що притаманні також і слову – готовність до існування як готової одиниці мови та семантична цілісність. І справді фразеологізми та слова мають певні спільні ознаки. Обидва поняття здійснюють номінативну функцію та являються плацдармом для словотворення. Однак, слово та фразеологізми відносяться до різних рівнів, так фразеологічні одиниці відносяться до фразеологічного, а слова до лексичного. В загальному фразеологізми тяжіють до однозначності, в той час як у слів спостерігається тенденція до багатозначності. На нашу думку, тотожність «фразеологізм=слово» дещо гальмує загалом розвиток фразеології.

Варто зазначити, що більшість англійських та американських філологів не надають особливого значення систематизації фразеологізмів та не розглядають основних питань фразеології. В англо-американській спеціалізованій літературі термін «фразеологізм» взагалі не вживається.

Як було сказано вище фразеологія представляє собою розділ науки про мову, що вивчає фразеологічну систему в її сучасному стані та історичному розвитку. Предметом вивчення фразеології як розділу мовознавства є дослідження категоріальних ознак фразеологізмів, на основі яких виділяються основні характеристики фразеологічності та вирішується питання про значення фразеологізмів як особливих одиниць мови, а також виявлення закономірностей функціонування фразеологізмів у мові та процесів їх утворення.

Отже, підводячи підсумки аналізу трактування відомими науковцями та лінгвістами змісту та завдань фразеології, у подальшому будемо вважати, що фразеологія – це наука, яка являється окремим розділом лексикології, яка займається виділенням та дослідженням фразеологізмів, тобто стійких і вільних словосполучень, а також частинно-мовних фразових одиниць і фразових дієслів.

Проте, не зважаючи на існування великої кількості досліджень щодо основних категорій фразеології до цих пір так і не склалось єдиного підходу до визначення фразеологічної одиниці мови. Варто зазначити, що деякі науковці говорять про певні теоретичні відмінності щодо обсягу фразеології, а також характеру тих мовних одиниць, які прийнято вважати фразеологізмами. Так, наприклад, S. Jakі вважає неправильним віднесення фразеологічних одиниць до системи мовних одиниць. Дослідник вважає, що фразеологізми відносяться до проміжної системи лексичних многочленів, і взагалі за своєю будовою вони відносяться до синтаксичної системи, а за умовами їх функціонування вважаються величинами семантичної системи мови [14, с.76].

Питання про межі фразеології тісно пов'язане з питанням про критерії виділення фразеологізмів. Так, дослідник О. Молотков вважає, що: «В якості критеріїв виділення фразеологізму можна вважати в різних комбінаціях стійкість, цілісність значення, що не виводиться з суми значень складових його слів, роздільнооформленість, можливість структурних варіантів чи новоутворень, відтворюваність, неможливість перекласти на інші мови. У фразеологізмі є метафоричність, образність, експресивно-емоційне забарвлення тощо». В залежності від того, які ознаки можна вважати основопокладаючими, існують декілька визначень фразеологічних одиниць. Проведемо аналіз деяких з них.

Вивчення наукових та лінгвістичних джерел засвідчило те, що існує величезна кількість визначень такого поняття як «фразеологічна одиниця». Науковець О. Кунін розглядає фразеологічні одиниці як «стійкі поєднання лексем з повністю чи частково переосмисленим значенням» [8, с. 244]. Такої ж думки дотримується В. Мокієнко, який вважає, що фразеологічною одиницею є відносно стійке, відтворюване, експресивне поєднання лексем, що володіє цілісним значенням [9, с. 62].

Цікавим з точки зору наповненості поняття фразеологічної одиниці є визначення дане дослідником Телією, який вважає, що «фразеологічна одиниця» – загальна назва семантично об'єднаних словосполучень, що не відтворюються в мові, як схожі за формою синтаксичної структури словосполучення та речення, а відтворюються в ній із соціально закріпленим за цим словосполученням стійким співвідношенням смислового змісту та конкретного лексико-граматичного складу. На його думку, взаємопов'язаними універсальними та відмінними ознаки фразеологічної одиниці є семантичні зсуви в значенні лексичних компонентів, стійкість, відтворюваність тощо [11, с. 85]. В цьому контексті дослідник Н. Шанський розглядає фразеологічний зворот як «відтворювану в готовому вигляді одиницю мови, що складається з двох чи більше складових словового характеру, що фіксується за своїм складом, структурою та значенням» [12, с. 132].

У свою чергу, дослідник В. Жуков відзначає, що фразеологізм – це стійка та роздільнооформлена одиниця мови, яка здатна до відтворення, складається з певних компонентів, наділена цілісним значенням та має здатність до поєднання з іншими словами [7, с. 215].

Стійкість лексико-граматичного складу, а також цілісність значення в усіх вищесказаних визначеннях розглядаються як беззаперечний факт. Тому, ми погоджуємось з думкою В. Мокієнко, який розглядає фразеологізм як «відносно стійке, здатне до відтворення, експресивне поєднання лексем, що як правило володіє цілісним значенням» [9, с. 113].

Досить суперечливим до цих пір є питання про характер компонентів фразеологічних одиниць і взагалі про прийняття або неприйняття їх словами, співвідношення понять «фразеологізм» та «слово». У поглядах на співвідношення цих понять у існує два напрямки.

У першому випадку фразеологія розглядається як лексикологічне поняття і є складовою лексикології як науки, а фразеологічні одиниці є еквівалентами слів. Послідовувачі цієї теорії – теорії повної еквівалентності, розглядають фразеологізми як лексичні одиниці, що потребують спеціальної класифікації. Вони вважають, що їх слід класифікувати так само як і слова. Зокрема, саме дослідник О. Смирницький вважає фразеологію розділом лексикології і розглядає фразеологічні одиниці як «еквівалент слова». На його думку, еквівалентність фразеологічних одиниць слову складається з того, що «фразеологічній одиниці властиві дві характерні ознаки типового слова: семантична цілісність та існування як готової одиниці в мові, її готовність до відтворення в мові» [10, с. 134]. При цьому у своєму дослідженні він відмічає, що фразеологічні одиниці можуть бути віднесені до галузі лексики, «але доцільніше виділяти систему фразеологічних одиниць як особливу галузь в лексичній системі мови», оскільки роздільнооформленість фразеологічних одиниць є їх особливою відмінністю від цілого слова, якому ціліснооформленість є властивою. На його думку, основною і найважливішою особливістю, що відрізняє фразеологічні одиниці від слів, що виникають в процесі мови, є ідіоматичність фразеологізмів. Він вважає, що слід брати до уваги той факт, що «фразеологічні одиниці потрібно відділяти від особливого виду ідіоматичних словосполучень, що можна назвати ідіомами» [10, с. 178].

Варто відзначити, що фразеологізми вважаються одиницями мови, в одному ряду зі словами та морфемами, тому деякі дослідники включають фразеологічні одиниці в словниковий склад мови, а фразеологізми вважають еквівалентними словам. Отже, теорія еквівалентності фразеологічних одиниць слову заслуговує спеціального розгляду. Вона відноситься до теорії ідентифікації експресивних фактів, що була розроблена Ш. Баллі. Саме він вказував, що однією з найбільш загальних ознак фразеологічного звороту, що замінює собою всі інші, є можливість чи неможливість підставити замість певного звороту лише одне слово, яке буде замінювати собою фразеологічну одиницю і при цьому зберігати змістове навантаження. Ш. Баллі вважав це слово – «словом-ідентифікатором». Наявність такого слова-синоніма Ш. Баллі розглядає в якості внутрішньої ознаки цілісності фразеологізмів [5, с. 84]. Таким чином, на думку цих дослідників, тісна група слів може означати одне поняття, що фразеологічну групу можна замінити одним словом синонімом, ідентифікатором, причому наявність такого слова є характерною особливістю фразеологізму і визначає його цілісність, неподільність.

З іншого боку, така точка зору викликає певні суперечності. Так, наприклад, дослідник В. Жуков дотримується іншої думки і відмічає, що багато фразеологічних одиниць не мають слів-еквівалентів, а можуть ідентифікуватись лише за допомогою змінних словосполучень. Він вважає, що «семантична цілісність фразеологізму не може бути визначена в такий спосіб, оскільки змінні

словосполучення не можуть мати слова-синоніми» [7, с. 54]. І з цим важко не погодитись, оскільки саме така ситуація є характерною і для фразеологічних груп слів в англійській мові і у подальшому будемо дотримуватись саме такого підходу.

Різні науковці відносять до фразеологізмів різні групи словосполучень. Зокрема, Г. Перм'яків відносить крилаті слова, приказки, прислів'я а також афоризми до складу фразеологізмів. В той самий час, на думку Е. Агріколи, до них відносяться фразеологічні єдності, ідіоми, а також фразеологічні словосполучення.

Такі дослідники, як В. Жуков, О. Молотков М. Шанський, вважають, що компоненти фразеологізмів втрачають основні властивості, що притаманні слову. У підтвердження В. Жуков у своїх працях пише, що «компонент – це складова частина фразеологізму, який втратив основні ознаки слова. Компонент – це деактуалізоване слово» [7, с. 87]. Компоненти фразеологізмів втратили різні граматичні категорії, що були притаманні його генетичному першоджерелу – слову (категорії числа, відмінка і т.д.). За О. Молотковим компонент зберіг лише звуковий обрис слова, тобто його звукову оболонку.

Близькими до нашого підходу є дослідження Н. Амосової, яка ставить під сумнів теорію еквівалентності фразеологічних одиниць слову і говорить про «відносність еквівалентності фразеологічних одиниць слову», більше того вона навіть розрізняє різні ступені тієї відносної еквівалентності в залежності від типу фразеологічних одиниць [3, с. 156].

Отже, проведений аналіз дозволяє нам вважати, що до фразеологічних одиниць можна віднести частинно-мовні фразові словосполучення, фразові дієслова (*«by the way»* - між іншим, *«to be in hurry»* - поспішати). В свою чергу сталі словосполучення можна умовно поділити на словосполучення з відсутньою вмотивованістю – тобто це група слів, значення якої не можна визначити за її складовими лексемами (*«a bull in a China shop»* - незграбна людина, *«the green-eyed monster»* - дуже агресивна людина); та з частковою вмотивованістю. Сталі словосполучення з відсутньою вмотивованістю можуть бути охарактеризовані історичним етапом розвитку (*«red tape»* - бюрократія).

Висновки і перспективи дослідження. Таким чином, на основі здійсненого аналізу можна зробити наступні висновки. Фразеологія досліджує значення фразеологізмів як особливих одиниць мови та виявляє закономірності їх утворення та функціонування у мові. До фразеологічних одиниць можна віднести стійкі і вільні словосполучення, а також частинно-мовних фразові одиниці і фразові дієслова.

Фразеологізми та слова – зовсім відмінні одне від одного поняття, але їх можна охарактеризувати певними спільними рисами, зокрема наявністю свого значення та здатністю виконувати різноманітні синтаксичні функції.

Основною особливістю, що відрізняє фразеологічні одиниці від слів є ідіоматичність фразеологізмів. Серед фразеологізмів є особливий вид фразеологічних ідіоматичних словосполучень, які називаються ідіомами. Саме дослідження ідіоматичних словосполучень, які використовуються в англійській мові професійного спрямування офіцерів-прикордонників є напрямком наших подальших наукових розвідок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авербух К. Я. Лексические и фразеологические аспекты перевода: учебное пособие. М.: Издательский центр «Академия», 2009. 176 с.
2. Алефіренко М. Ф. Проблема фразеологічного рівня мови. Мовознавство. 1984. №5. С.42–47.
3. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии. Л.: Изд-во Ленинградского университета, 1963. 208 с.
4. Архангельский В. Л. Устойчивые фразы в современном русском языке: монография. Ростов на Дону, 1964. 315 с.
5. Балли Ш. Общая стилистика и вопросы французского языка. М.: Изд-во иностранной литературы, 1955. 416 с.
6. Виноградов В. В. Основные понятия русской фразеологии как лингвистической дисциплины. Москва: Наука, 1977. С. 118–139.
7. Жуков В.П. Русская фразеология. Москва: Высшая школа, 2006. 408 с.
8. Кунин А.В. Курс фразеологии современного английского языка. Дубна: Феникс, 1996. 381 с.
9. Мокиенко В. М. Загадки русской фразеологии. Москва: Высшая школа, 2005. 257 с.

10. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка М.: Московский Государственный университет, 1998. 260 с.
11. Телия В.Н. Русская фразеология: семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. Москва: Школа «Языки русской культуры», 1996. 288 с.
12. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка. Москва: Высшая школа 1985. 160 с.
13. Cambridge Idioms Dictionary./ Second ed. Britain: Cambridge University Press, 2006. 505 p.
14. Jaki S. Phraseological Substitutions in Newspaper Headlines. Amsterdam-Philadelphia: John Benjaminis, 2014. 259 p.
15. Michael McCarthy, Felicity O'Dell. English idioms in use. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. 190 p.
16. Naciscione A. Stylistic Use of Phraseological Units in Discourse. Amsterdam-Philadelphia: John Benjaminis, 2010. 306 p.
17. Oxford dictionary of idioms. [edited by J. Siefring]. Oxford, New York: Oxford University Press, 2005. 340 p.
18. Wulff S. Rethinking Idiomacity: A Usage-Based Approach. New York: Continuum, 2009. 240 p.

УДК : 81'25

**Бережна М.
(Кривий Пір)**

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ЯК ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧА ПРОБЛЕМА (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ К.С. РОБІНСОНА NEW YORK 2140)

У статті розглянуто роман американського письменника-фантаста К.С. Робінсона. Роман New York 2140 є прецедентно-містким і містить приклади інтертекстуальності різних видів. Спосіб відтворення інтертекстуальності залежить від рівня прецедентності. Універсально- та національно-прецедентні явища часто можна передати дослівно чи формальними відповідниками. Соціумно- та автопрецедентні явища потребують від перекладача додаткової роботи з розшифрування повідомлення і використання експлікації.

Ключові слова: інтертекстуальність, художній переклад, авторський стиль, прецедентний текст, Нью-Йорк 2140

В статье рассматривается роман американского писателя-фантаста К.С. Робинсона. Роман New York 2140 является прецедентно-емким и содержит примеры интертекстуальности разных видов. Способ воспроизведения интертекстуальности зависит от уровня прецедентности. Универсально- и национально-прецедентные явления часто можно передать дословно или формальными соответствиями. Социумно- и автопрецедентные явления требуют от переводчика дополнительной работы по расшифровке сообщения и использования экспликации.

Ключевые слова: интертекстуальность, художественный перевод, авторский стиль, прецедентный текст, Нью-Йорк 2140

The article deals with the issue of intertextuality in the novel by the American science fiction writer K.S. Robinson. The novel New York 2140 was published in 2017 and for the moment has no Ukrainian translation. I propose translation to the passages analyzed in the paper with educational purpose only. I hope it can serve as a guideline for those who will read and / or translate the novel. New York 2140 contains multiple examples of various kinds of intertextuality. Intertextuality is a distinguishing feature of postmodernism works; as for K.S. Robinson, intertextuality is an undeniable part of his individual style. I found that for the considered novel such types of intertextuality as intertextuality proper, paratextuality and architextuality are predominant. Metatextuality and hypertextuality are used less frequently. Standing on the ground that translators must render as many peculiarities of the original as possible, I believe that the author's intertextuality should be preserved in translation and revealed to the target reader in the cases when background knowledge is not sufficient to understand the allusion. The way of reproducing intertextuality depends on the type of the precedent phenomena. Universal and numerous national